

HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI BEDELİ DÖVİZ VEYA DÖVİZE ENDEKSLİ OLARAK BELİRLENEBİLECEK SÖZLEŞMELERİ BELİRLEDİ

A.GİRİŞ

13/09/2018 tarih ve 30534 Sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla, Türk Parası Kıymetinin Korunması Hakkında 32 sayılı Kararın 4. Maddesine (g) bendi eklenerek; Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında Bakanlıkça belirlenen haller dışında, menkul ve gayrimenkul alım satımı, taşıt ve finansal kiralama dahil gayrimenkul ve menkul kiralama, leasing ile iş, hizmet ve eser sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden doğan diğer yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenemeyeceği; aynı kararla 32 sayılı Karara Geçici 8. Madde eklenerek daha önceden döviz veya dövize endeksli olarak belirlenmiş sözleşmelerin 30 gün içinde Türk Lirasına çevrilmesi kararı alınmıştı.

Hazine ve Maliye Bakanlığı yukarıda anılan Cumhurbaşkanlığı Kararıyla kendisine verilen yetkiyi 06/10/2018 tarih ve 30557 sayılı Resmi Gazete'de yayımladığı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008-32/34)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2018-32/51) yayımlayarak bedeli dövizle belirlenebilecek ve belirlenemeyecek sözleşmeleri belirledi.

B. BEDELİ DÖVİZ VEYA DÖVİZE ENDEKSLİ OLARAK BELİRLENEMEYECEK SÖZLEŞMELER

Hazine ve Maliye Bakanlığı, kendisine verile yetkiye istinaden aşağıda belirtilen sözleşmelerin bedelinin döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılamayacağı açıklamasında bulunmuştur.

Tebliğe göre Türkiye'de yerleşik kişiler arasındaki yurt içinde bulunan gayrimenkul alım satımında herhangi bir istisna bulunmuyor. Bu sözleşmelerin veya sözleşmeden kaynaklanan diğer yükümlülüklerin 07/10/2018 tarihinden sonra Türk Lirası olarak yapılması zorunlu. Daha önceden yapılmış halen yürürlükte olan sözleşmeler ise 13/10/2019 tarihine kadar TL'ye dönüştürülmek zorunda.

Türkiye'de yerleşik kişiler arasındaki yurt içinde bulunan gayrimenkullerin kiralanmasında da herhangi bir istisna bulunmuyor. Bu sözleşmelerin veya sözleşmeden kaynaklanan diğer yükümlülüklerin de 07/10/2018 tarihinden sonra Türk Lirası olarak yapılması zorunlu. Daha önceden yapılmış halen yürürlükte olan sözleşmeler ise 13/10/2019 tarihine kadar TL'ye dönüştürülmek zorunda. Konut veya çatılı işyeri kira sözleşmeleri ise iki yıllık süre içinde TL'ye dönüştürülmek zorunda.

Daha önceden akdedilmiş sözleşmelerin TL'ye dönüştürülmesinde tarafların uzlaşması esas olmakla birlikte sözleşme bedelinde uzlaşma sağlanamaması durumunda, daha önceden belirlenmiş bedel 02/01/2018 tarihinde belirlenen TCMB efektif satış kuruyula TL'ye dönüştürülecek. Bu şekilde ilk önce kira bedelinin 02/01/2018 tarihindeki değerine ulaşılacak; bu bedel de yeniden belirleme tarihine kadar TÜİK tarafından açıklanan TÜFE aylık değişim oranları kullanılarak sözleşmesinin TL bedeli belirlenmiş olacak.

Konut ve çatılı işyeri dışındaki sözleşmelerin bedeli taraflarca uzlaşma yoluyla kararlaştırılmazsa sözleşme ve sözleşmeden doğan diğer yükümlülük bedeli örneğimizdeki gibi hesaplanacaktır. Konusu konut ve çatılı işyeri kiralaması dışındaki sözleşmelerin değişikliği 13/10/2018 tarihine kadar sonuçlandırılması zorunludur.

Örneğin; aylık 10.000,00 USD bedelle kiralanan ve açık otopark olarak kullanılan arsanın TL cinsinden olan kira bedeli uzlaşma yoluyla belirlenememiştir. TÜİK tarafından Ocak-Eylül/2018 döneminde her ay için belirlenmiş aylık ortalama TÜFE oranları toplamı yüzde 17,99'dur. 02/01/2018 tarihinde TCMB tarafından USD için belirlenmiş efektif satış kuru 3,7776 TL olduğuna göre 10.000,00 USD olarak belirlenmiş açık otoparkın aylık kirası Tebliğde belirtilen açıklamalara göre uzlaşma yoluyla belirlenemeyen söz konusu kiranın bedeli; $(10.000 \times 3,7776 \times 1,1799) = 44.571,90$ TL olarak belirlenmiş olacaktır.

Konut ve çatılı işyeri kiralalarında ise TL'ye dönüş için iki yıllık bir süre tanınmış olup bu süre içinde uzlaşma sağlanamazsa yeni kira bedeli örneğimize uygun olarak 13/10/2018 tarihinde ve takip eden kira yılı sonunda aylık ortalama TÜFE oranları kullanılarak yeniden hesaplanacaktır. Bu şekilde revize edilebilecek olan kira bedeli iki yıllık sürenin sonuna kadar geçerli olacaktır.

Tebliğe göre Türkiye'de yerleşik kişiler arasında yurt içinde gerçekleşecek menkul alım satımı ve kiralaması işleminde ise sadece iş makineleri dahil taşıt alım satımı ve kiralama sözleşmelerinin bedelini ve bu sözleşmelerden doğan diğer yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramayacaklardır.

Türkiye'de yerleşik kişiler, Türkiye içinde ifa edilecek iş sözleşmelerini, aşağıda sayılanlar dışındaki; danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dahil hizmet sözleşmelerini, aynı şekilde gemi inşası, tamir ve bakımı dışında kalan eser sözleşmelerinin bedelini veya sözleşmeden doğan diğer yükümlülük bedelini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

Yukarıda belirtilen menkul alımı satımı ve kiralaması, iş, eser, danışmanlık ve hizmet sözleşmelerinden, Tebliğ tarihinden önce akdedilmiş ve bedeli döviz cinsinden belirlenemeyecek olan sözleşmelerin Türk Lirasına dönüştürme işlemi 13/10/2018 tarihinde kadar tamamlanmalıdır. Ancak 13/09/2018 tarihinde önce akdedilmiş iş makineleri dahil taşıt kiralama sözleşmelerinin Türk Lirasına dönüştürülmeyebilir.

13/09/2018 tarihinde önce akdedilmiş ve istisna kapsamında olmayan sözleşmelerin Türk Lirasına dönüştürme işlemi taraflarca uzlaşma yoluyla 13/10/2018 tarihine kadar tamamlanmalı; uzlaşmanın sağlanamaması durumunda sözleşme bedeli ve sözleşmeden doğan diğer yükümlülük tutarının yukardaki örnekte olduğu gibi belirleneceği bilinmelidir.

Bedeli döviz cinsinden belirlenebilecek sözleşmeler dışındaki sözleşmelerin ödemesinde düzenlenecek kıymetli evrakların döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak düzenlenmesi mümkün değildir.

Diğer taraftan uluslararası piyasalarda fiyatı döviz cinsinden belirlenen kıymetli madenlere ve/veya emtiaya endekslenen ve/veya dolaylı olarak dövize endekslenen sözleşmeler, 32 Sayılı Kararın 4/(g) maddesi gereğince dövize endeksli sözleşme olarak değerlendirilecektir.

C. BEDELİ DÖVİZ VEYA DÖVİZE ENDEKSLİ OLARAK BELİRLENEBİLECEK SÖZLEŞMELER

Hazine ve Maliye Bakanlığı, kendisine verilen yetkiye istinaden aşağıda belirtilen sözleşmelerin bedelinin döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabileceği açıklamasında bulunmuştur.

Tebliğe göre bedeli veya sözleşmeden doğan diğer yükümlülüğü döviz olarak belirlenebilecek sözleşmeler aşağıda olduğu gibidir.

1. Türkiye’de yerleşik kişiler arasında iş makineleri dahil taşıt satış sözleşmeleri dışında kalan menkul alım satımı ile iş makineleri dahil taşıtlar dışında kalan menkul mallara dayalı kira sözleşmeleri,
2. Türkiye’de yerleşik kişiler arasında yurt dışında ifa edilecek iş sözleşmeleri ile Türkiye’de yerleşik olmakla birlikte Türk vatandaşı olmayanlarla yurt içinde ifa edilecek iş sözleşmeleri,
3. Türkiye’de yerleşik ancak Türk vatandaşı olmayanlarla yapılan hizmet sözleşmeleri,
4. Türkiye’de yerleşik kişilerin ihracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,
5. Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışında gerçekleştirdikleri faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,
6. Türkiye’de yerleşik kişilerin Türkiye’de başlayıp yurt dışında sona eren ve yurt dışında başlayıp Türkiye’de sonlanacak elektronik haberleşmeyle ilgili sözleşmeler,
7. Türkiye’de yerleşik kişilerin 4490 sayılı TUGS Kanununun ve 491 Sayılı KHK’da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda tanımlanan gemilerin; inşası, tamiri ve bakımı kapsamındaki eser sözleşmeleri ile bu gemilerin finansal kiralama yoluyla edinilmesine ilişkin sözleşmeler,
8. Türkiye’de yerleşik kişilerin bilişim teknolojileri kapsamında yurt dışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri ile donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmeleri,
9. Türkiye’de yerleşik kişilerden 32 sayılı Kararın 17 ve 17/A maddeleri kapsamında döviz geliri olan veya döviz geliri olmamakla birlikte döviz kredisi kullanma yetkisi bulunanlar tarafından yapılacak finansal kiralama sözleşmeleri,
10. Kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Şirketlerinin taraf olduğu konusu gayrimenkul satış veya kiralama sözleşmeleri dışındaki her türlü sözleşmeler,
11. Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, milletlerarası anlaşmaların ifası kapsamında olmak kaydıyla; yüklenicilerin üçüncü taraflarla akdedecekleri gayrimenkul satışı ve gayrimenkul kiralama sözleşmesi dışındaki her türlü sözleşmeler,
12. Hazine ve Maliye Bakanlığının 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirdiği işlemlerle ilgili olarak bankaların taraf olduğu her türlü sözleşmeler,
13. 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve bu kanuna dayalı olarak yapılan düzenlemeler kapsamında menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının döviz cinsinden oluşturulması, ihracı, alım satım ve yapılacak işlemlere ilişkin yükümlülükler ait sözleşmeler,

14. Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak % 50 ve üzerinde pay sahibi bulundukları şirketler ile serbest bölgede bulunan şirketlerin bu bölgedeki faaliyetleri kapsamında akdettikleri iş ve hizmet sözleşmeleri,
15. Türkiye’de yerleşik havayolu şirketlerinin, hava taşıma araçlarına, motorlarına ve bunların aksam ve parçalarına yönelik teknik bakım hizmeti veren şirketler, sivil havacılık mevzuatı kapsamında havalimanlarında yer hizmeti yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen kamu ya da özel kurumlar ve söz konusu kurumların kurduğu işletme ve şirketlerin ve bu şirketlerde % 50 hisse oranına sahip oldukları ortaklıkların, Türkiye’de yerleşik kişilerle konusu gayrimenkul satışı veya kiralaması ile iş sözleşmesi dışındaki sözleşmeler,

Bedeli döviz cinsinden belirlenebilecek sözleşmeler 32 sayılı Kararın Geçici 8. Maddesinden de istisna tutulmuştur.

D. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Genel olarak bakıldığında 32 sayılı Kararın 4. maddesine eklenen (g) bendiyle Türkiye’de yerleşik kişiler 13/09/2018 tarihinden sonra kendi aralarında gayrimenkul ile iş makinesi dahil taşıt alımı satımı ve kiralaması sözleşmelerini döviz veya dövize endeksli olarak yapamayacaklardır. Aynı karara eklenen geçici 8. maddeyle bu işlemler için daha önce yapılmış sözleşmelerin Türk Lirasına dönüştürülmesi zorunludur.

Gayrimenkul alımı satımı ve kiralaması dışında iş makinesi dahil taşıt alımı satımı ve kiralaması işlemlerinde kamu kurum ve kuruluşlarıyla Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı ile havayolu ve havayolu yer hizmetleri işletmeciliği yapanlara tanınmış istisnalar mevcuttur. Ayrıca 13/09/2018 tarihinden önce akdedilmiş iş makinesi dahil taşıt kiralama sözleşmelerinin TL’ye dönüştürülmesi zorunlu değildir.

İş makineleri dahil taşıt araçları dışındaki menkul malların alımı satımı ve kiralama konusundaki sözleşmelerin döviz veya dövize endeksli olarak yapılması mümkündür. Bu yönüyle iş dünyasının kaygıları giderilmiş olup Türkiye’de yerleşik kişiler kendi aralarında yapacakları ve konusu iş makinesi ve taşıt aracı alım satımı olmayan her türlü menkul mal (hammadde, emtia, malzeme, mamul ve ticari mal) sözleşmesini döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırabilirler; bu sözleşmelere ilişkin fatura, çek ve benzeri kıymetli evraklarını döviz cinsinden tanzim edebilirler. Ancak, finansal kiralama, hizmet, danışmanlık, aracılık, iş ve eser sözleşmelerinde işlemin istisna kapsamında bulunup bulunmadığını gözetmek zorundadırlar.

Bilginize sunulur.

Aktif YMM A.Ş.